

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

зі світової літератури

на тему:

Образ Скарлет у творі "Віднесені вітром" М. Мітчел

Студентки IV курсу
філологічного факультету
групи ФЛу-46
Струс Оксани Андріївни

Науковий керівник:
ас. Михайлюк Н. І.

Національна шкала _____

Кількість балів: ____ Оцінка: ECTS ____

Члени комісії _____

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. «Віднесені вітром» як історичний роман.....	6
1. 1. Історія написання.....	6
1. 2. Проблема жанру.....	9
1. 3. Популярність роману як запорука успіху автора.....	11
1. 4. Семантика назви роману.....	11
1. 5. Загальна характеристика “Розвіяні вітром”.....	12
1. 6. Екранізація фільму.....	13
Розділ 2. Скарлет як центральний персонаж твору.....	15
2. 1. Загальна характеристика Скарлет.....	15
2. 2. Вплив сім’ї на формування Скарлет як особистості.....	16
2. 3. Скарлет та її любові.....	20
Висновки.....	24
Список використаних літератури.....	26

Вступ

Багато письменників під час свого творчого життєвого шляху зазвичай пишуть або ж публікують чимало праць. Проте є і такі, які пишуть лише один твір і він стає шедевром (наприклад, Льюїс Керрол чи Емілі Бронте), приносить авторові славу, інколи навіть всесвітнє визнання. До таких письменників свого часу якраз і належить Маргарет Мітчел. За свій роман, написаний у 1936 році, вона отримала Пулітцерівську премію. Велика заслуга письменниці є і в тому, що вона вперше серед тогочасного населення через художній стиль у повному вигляді подала суть громадянської війни, вказала її подробиці та епізоди.

Деякі аспекти творчості американської письменниці були розглянуті у працях Н. С. Буріна¹, Л. Н. Семенової². Найбільш детально її творчість вивчали у працях Е. А. Стеценко³, дисертації І. Б. Архангельської «Творчість Маргарет Мітчел і «південна традиція» в літературі США (30-ті рр. ХХ ст.)»⁴.

Щодо світових дослідників творчості, то слід назвати монографії Е.Едвартса⁵, Е. Брауна і Д. Уайлі⁶, Ф. Фарра⁷, А. Г. Джонса⁸, С. Т. Рейнс⁹ тощо.

1 Бурін С. Н. Час в романі Маргарет Мітчел «Віднесені вітром» // Американський щорічник за 1989 р. М.: Наука. 1990. С. 97-121.

2 Семенова Л. Н. Північ у літературі США // Література США / за ред. Л. Г. Андреева. М.: Вид-во МГУ, 1973. С. 162-173.

3 Стеценко Е. А. Проблема часу у «південній школі» сучасного американського роману: дис. канд. філол. наук. М.: ІМЛІ, 1978.

4 Архангельська І. Б. Творчість Маргарет Мітчел і «північна традиція» в літературі США (30-ті рр. ХХ ст.): дис. Канд. філол. наук. Н. Новгород. НДПУ ім. М. Горького, 1993.

5 Edwards A. A Road to Tara. The Life of Margaret Mitchell. New Haven, N. Y.: Ticknor and Fields, 1983.

6 Brown E. F., Wiley J. Margaret Mitchell's «Gone with the Wind»: A Bestseller's Odyssey from Atlanta to Hollywood. Lanham, MD: Taylor Trade, 2011. ix

7 Farr F. Margaret Mitchell of Atlanta — the Author of «Gone with the Wind». N. Y., 1974.

8 Jones A. G. Tomorrow is Another Day. The Woman Writer in the South. 1859-1936. Baton Rouge and London, 1982. P. 333-350.

9 Reins S. T. The Making of a Masterpiece. The True Story of Margaret Mitchell's Classic Novel «Gone with the Wind». Beverly Hills: Global Book Publishers, 2009.

Актуальність дослідження зумовлена достатньою вивченістю твору “Віднесені вітром” в контексті американської літератури, проте, не зважаючи на це, образ Скарлет О’Гари є дуже своєрідним у світовій літературі, що потребує глибшого та ґрунтовнішого вивчення.

Новизна запропонованої курсової роботи полягає у тому, що ще ніхто з українських дослідників до цього часу не вивчав власне роман “Віднесені вітром”, а тим паче і його образи, в т. ч. і образ Скарлет О’Гари.

Метою курсової роботи є дослідити образ Скарлет із твору “Віднесені вітром”. Для досягнення цієї мети опрацьовано відповідні джерела, вивчено історію написання роману та ознайомлено із короткими біографічними відомостями автора.

Мета передбачає реалізацію таких **завдань**:

- 1) окреслити історію написання роману;
- 2) з’ясувати причини швидкого поширення твору;
- 3) ознайомитись із значенням самої назви “Віднесені вітром”;
- 4) виокремити особливості роману
- 5) ознайомитись із екранізацією фільму (за романом М. Мітчел)
- 6) подати загальну характеристику Скарлет;
- 7) описати вплив сім’ї на формування її як особистості;
- 8) увиразнити сюжетотворчу лінію стосунків Скарлет з чоловіками.

Об’єкт дослідження — роман “Віднесені вітром” як правдива історія Старого Півдня.

Предмет — образ Скарлет О’Гари у романі Маргарет Мітчел.

Досягненню мети сприяє і структура роботи. Окрім вступу, висновків, переліку позицій використаних джерел та літератури, курсова робота містить два розділи, в яких подано дослідження роману “Віднесені вітром” та образ Скарлет зокрема.

У першому розділі розглянуто історію написання роману, подано жанрову його специфіку, з'ясовано семантику назви твору.

Другий розділ присвячено дослідженню образу Скарлет в контексті роману Маргарет Мітчел.

Розділ I

Віднесені вітром як історичний роман

Коли у 1936 році вийшов у світ “Віднесені вітром”, роман нікому не відомої домогосподарки із Атланти М. Мітчел, здавалося, що про тему громадянської війни 1861-1865 рр в американській літературі вже сказано все. Проте саме цей роман став найпопулярнішою “південною” версією війни Півночі та Півдня і посів лідерську позицію у списку американських книг за багато років.

Історія красуні-південки, яка веде боротьбу за особисте, жіноче щастя в умовах загибелі світу, який її виростив, виховав, захопила американців, що вже на той час переживали економічну кризу і депресію. За три тижні після виходу роману у світ було продано 176 тисяч екземплярів, упродовж півроку — мільйон, а через рік — 1 млн 176 тис.¹⁰

1.1. Історія написання

І. Б. Архангельська своїй статті писала, що у 1926 р, приступивши до роботи над романом, М. Мітчел не розраховувала на успіх. Свої сумніви вона виявила за декілька місяців до виходу “Віднесені вітром” у світ в листі до своєї приятельки Джулії Харріс, стверджуючи, що написаний в період найбільшого розквіту “століття джазу”, її роман — “вікторіанського типу”, який “не містить непристойностей, адюльтера, жодного дегенерата” — навряд чи розійдеться більшим тиражем.¹¹

¹⁰Архангельська І. Б. Роман Маргарет Мітчел «Віднесені вітром»: історія написання і специфіка жанру // Вісник Вятського державного гуманітарного університету: «Філологія і мистецтвознавство»: науковий журнал.— Кіров, 2012.— № 3(2). С. 119.

¹¹ Там само. С. 120.

Як і всі письменники-південці, М. Мітчел “хворіла” “південною” темою. З дитинства вона чула розповіді про громадянську війну від родичів, сусідів, знайомих. Імена генералів-конфедератів стали для неї святими з дитинства.

Маргарет Манерлін Мітчел народилася 8 листопада 1900 року в американському місті Атланті, в родині адвоката. З 1922 року Маргарет бере псевдонім «Пеггі» і стає репортером у газеті «Атланта Джорнел», пише на історичні теми. Через три роки під час прогулянки верхи Маргарет при спробі коня подолати перешкоду, падає з нього і пошкоджує собі ногу. Тож через таку травму ноги вона кидає журналістське ремесло. Близько року Маргарет не може ходити, тож, аби себе чимось розрадити під час хвороби, перечитує всі доступні їй романи. А вже з 1926 року починається її десятилітня робота над романом «Віднесені вітром».¹²

Працюючи над історичними начерками для журналу, письменниця проводила багато часу в бібліотеці, вивчаючи періодику 1860-х рр. дії на території Джорджії, мемуари конфедератів, щоденники і листи південців. Згодом ці матеріали лягли в основу “Віднесені вітром”.

Після того, як Маргарет вийшла заміж за Джона Марша, вона остаточно покинула роботу журналіста. Займаючись домашнім господарством, вона робить чернетки майбутнього роману. Як не дивно, але написання твору в неї відбувалося не з першої сторінки і до останньої, а навпаки: спочатку останній розділ і так аж до першого. Робота над романом продовжувалась десять років. Існує думка, що кожен розділ вона переписувала по десять-дванадцять разів. Інколи цю роботу навіть відкладала на місяць, аби поглянути на саме написання вже “свіжим” поглядом і знову відредагувати те, що здалось недоречним чи просто невдалим.

¹²Маргарет Мітчел. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://calendate.com.ua/person/2556>.— Переглянуто 16. 01. 17.

Розповідаючи про життя жінок-південок, які залишились під час громадянської війни в тилу, М. Мітчел оминала батальних сцен, не аналізувала хід воєнних дій між Півднем і Північчю. Прочитавши в 1927 р. роман Д. Бойда, вона вирішила припинити свою письменницьку діяльність. Її захопила інтелектуальна сила цього автора, його знання військової стратегії і тактики, й особисті досвіди на літературних теренах здались їй неспроможними. Проте, за порадою чоловіка, невдовзі Маргарет продовжила роботу над романом, вирішивши, що вона має право писати про те, що їй зрозуміле, і добре знайоме — про життя довоєнної Джорджії, про історію Атланти, про долю жінок на Півдні.

Сильне враження на М. Мітчел також справила поема С. В. Бене “Тіло Джона Брауна”. І знову у неї виникає почуття, що про громадянську війну все вже сказано і що до цієї теми нема сенсу знову звертатися. Робота над рукописом була відкладена на три місяці, але згодом відновилась. Коли у 1934р. на Півдні було видано ще один роман про громадянську війну - “Червона троянда”, Джон Марш не дозволив дружині читати його, боявшись, що це знову змусить її засумніватись в особистих силах, у правильності вибраної теми.

У 1936 р. роман писати завершено. Рукопис довгий час перебував у видавництві “Макміллан”, але у нього не було назви. М. Мітчел довгий час не знала, яка назва краще ілюструватиме суть роману, варіантів у неї було багато: “Роман про Давній Південь” (назва, запропонована батьком авторки), “Завтра буде інший день” (фраза, на якій завершується твір), “Ранок завтрішнього дня, “Завтра і завтра”, “Не у наших зірках” тощо. Проте жодна з цих фраз не подобалась ні авторці, ні видавцям. Проте, нарешті, перегортаючи один із поетичних збірників, Маргарет трапився вірш Горація у популярному в американців додатку Ернста Доунсона, одна із цитат якого, як їй здалося, краще всього могла відобразити зміст її книги. Тож такою є сучасна назва твору.

1. 2. Проблема жанру

Питання про жанр роману “Віднесені вітром” ще на початку його видання викликав суперечки серед критиків. Американська критика 1930-х рр. розглядала “Віднесені вітром” як історичний роман, вивчаючи історичну концепцію автора, обговорюючи ступінь достовірності викладених у ньому подій. Крім того, думки рецензентів були на стільки популярними, на скільки стосунки між “конфедератими” та “юніоністами” у 1861 р. Одні науковці (М. Вільямс, С. В. Бене, С. Янг) оцінювали твір як один із найкращих зразків реалістичної прози, що правдиво і точно відображає події громадянської війни 1861-1865 рр і період Реконструкції. Інші ж дослідники (Е. Скотт, М. Каулі) вважали роман М. Мітчел продовженням плантаторської легенди, що спотворює історію Півдня.

За масштабом охоплених в романі подій, протяжність дії і кількість персонажів “Віднесені вітром” наближаються до жанру епопеї. У деяких виданнях США цей твір містив підзаголовок “епічний роман нашого часу”. Цим видавці нібито підкреслювали монументальність і значення самого твору.

За сюжетом і типом головної героїні твір нагадує авантюрний роман. Адже центральна пара роману — Скарлет О’Гара та Рет Батлер — не відповідає характерним для літератури американського Півдня образам “південної красуні” і “благородного кавалера”. Скарлет і Рет могли би бути архетипами “фатальної жінки” та “авантюриста-негідника”.

Як соціальну мелодраму визначив роман Мітчел американський критик Д. Кевелти, оскільки в романі показано, як зникає цивілізація, традиції плантаторського Півдня плавно відходять у минуле, а на їх заміну приходять нові порядки молоді і безпринципної буржуазії. Драматична історія кохання, перемог і розчарувань нетипової “південної красуні” на фоні зміни соціального

устрою, звиклого життєвого вкладу і моральних цінностей стала новим словом у літературі Півдня.¹³

За багатьма ознаками роман можна віднести до соціально-психологічної прози, оскільки він типологічно близький до бальзаківського “роману-кар’єри”, при цьому домінуючим мотивом у ньому було виживання. Імовірно, саме ця тема зробила його таким популярним у 1930-і рр., в період економічної кризи і депресії Америки.

“Південні” критики і літератори, окрім С. Янга, проігнорували появу “Віднесені вітром”. У цей же час по відношенню одне до одного вони були дуже уважними і відгукувались лише на появу навіть найбільш незначних творів своїх побратимів по перу.

Ж. Деррід та А. Ронелл також намагались вивести закони жанру. З одного боку, дослідники заявляли про те, що не можна змішувати жанри, а з другого — визнавали, що нема жанрів у чистому вигляді.¹⁴ Такої ж жанрової чистоти немає й у “Віднесені вітром”. Зовні — це історичний роман. Адже за характером конфлікту, що відображає зіткнення Півдня і Півночі, традиції та антитрадиції, індивідуальності долі людини й історичного процесу, а також за тією роллю, де роль в ній грає історичний час, можна дійти висновку, що перед нами історичний роман. Ще одним підтвердження цієї думки є те, що саме тут події викладені у хронологічній послідовності з додаванням певних ліричних моментів.

Таким чином жанрова гібридність, змішування різноманітних традицій, створення і руйнування звиклих стереотипів виділяють “Віднесені вітром” із багатьох “південних” історичних романів 1930-х рр.

13 Там само. - С. 122.

14 Там само. - С. 122.

1.3. Популярність роману як запорука успіху автора

Підписавши контракт з видавництвом Макмілан, М. Мітчел побоювалася, що публікація роману принесе лише самі втрати. Проти її страхи виявились марними. Упродовж багатьох років “Віднесені вітром” посіли місце у списку найкращих бестселлерів, і лише через деякий час роману М. Пьзо “Хрещений батько” вдалося зрівнятися з ним за популярністю.¹⁵ До своєї слави М. Мітчел віднеслась серйозно. Вона відповіла майже усім авторам, які у своїх статтях відгукувались про роман Маргарет. Ці листи, ніби надруковані під копірку, свідчать про бажання автора роману створити собі певний імідж. Адже у відповідях рецензентам, поряд зі словами вдячності за увагу до її роману, Мітчел повідомляла про себе те, що, як їй здавалося, варто було б знати читачам і критикам про її сім’ю, про історію створення роману чи про її літературні смаки.

1.4. Семантика назви роману

Саме словосполучення “віднесені вітром” містить яскраву образність. У ньому відчувається віяння вітру, шелест листя, яке, неначе ковзаючи, летить по землі... Усі ці образи створили відчуття безпросвітної нудьги, суму за минулим, яке іде у небуття: відчуття гіркої і неминучої втрати, яка завжди супроводжує в житті рух уперед. Таких романтичний заголовок цілком відповідав літературі “південної традиції”. Схожі моменти можна зустріти і в назвах багатьох інших південних романів — наприклад, у “Ніхто не повернеться” К. Гордон, “Пам’ятай і забудь” Д. Д. Едамс, “Розлучені горами” С. Х. Девіса тощо.

¹⁵ Архангельська І. Б. Роман Маргарет Мітчел «Віднесені вітром»: історія написання і специфіка жанру // Вісник Вятського державного гуманітарного університету: «Філологія і мистецтвознавство»: науковий журнал.— Кіров, 2012.— № 3(2). С. 121.

Назва, яку обрала М. Мітчел для свого роману, виявилася настільки вдалою, що вона в подальшому стала стійким словосполученням, що часто використовували журналісти або ж критики у різних контекстах.

1. 5. Загальна характеристика “Розвіяні вітром”

Деякі критики того часу вважали, що у “Віднесені вітром” є багато “стереотипів” і “банальностей”. Проте уважне прочитання роману відкидає цю точку зору. Особливістю поетики роману є повторення знайомих читачу кліше на різних рівнях — сюжету, системи, образів, стилю, мови та їх одночасне пародіювання, заперечення багатьох звиклих схем, що відображаються в неочікуваних поворотах сюжету і трактуваннях героїв та їх неординарних характерів. У цьому випадку йдеться про процес, який М. Бахтін назвав “переакцентуацією”.¹⁶

Принцип протиріч, своєрідний літературний парадокс, покладений в основу роману Мітчел, містить поєднання і протиставлення добре знайомої інформації, коли “давньо знайомих задач” й нових “оригінальних рішень”. Ситуації, в які потрапляють герої “Віднесені вітром”, обігравались в багатьох літературних текстах, але у цьому випадку вони реалізуються в незвичному для “південного” роману ключі.

Маргарет Мітчелл у романі показала те, як війна вплинула на людей, наскільки сильні руйнування внесла в звичне життя жителів півдня. У цьому творі також багато персонажів — рабів. Автор розглядає військові дії і з їх точки зору. Описує стосунки між плантаторами і їх рабами. Мітчелл намагається відтворити історію і подивитися на війну Півночі і Півдня з точки зору учасників цієї кампанії.¹⁷

16 Бахтін М. М. Питання літератури й естетики. М.: Худ. літ., 1975. - С. 231

1.6. Екранізація фільму

У 1936 році відомий американський кінопродюсер Девід О. Селзнік купив у видавництва Макміллан права на екранізацію роману Мітчел, а 15 грудня 1939 р. в Атланті відбулась прем'єра фільму “Віднесені вітром”, що згодом отримав всесвітнє визнання. У головних ролях мелодрами виступили Вів'єн Лі, Кларк Гейбл, Леслі Говард та Олівія де Гевіленд. Тривалість даного фільму — 222 хв. Перекладений на багато іноземних мов, роман у фінансовому плані виявився “книгою століття”.¹⁸

У 1972 р. Вийшов у світ малоуспішний японський мюзикл на основі головного роману.

Глядачів цікавили одвічні питання: невже Рет Батлер і Скарлет О'Гара розлучилися назавжди? Що чекає чарівну і горду южанку, на чию долю випали жорстокі випробування і позбавлення, зробили з жвавої дівчата сильну і незалежну жінку? На які рішучі і нерозумні кроки піде Скарлетт заради любові до гордовитого Рэтту? Отож 13 листопада 1994 року відбулася прем'єра нового фільму, що називався “Скарлет (міні-серіал)”. Англomовний фільм вийшов у кількох країнах: Франція, Італія, Німеччина та США. Продюсером та режисером став Джон Ерман. Тривалість його вже становила шість годин (4 серії по 90 хв).

У 2003 році на екранах знову появився французький мюзикл “Віднесені вітром”. Роль Скарлет грала Лаура Пресгурсвік.¹⁹

17 Книга "Віднесені вітром". [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://wikifr.xyz/mistectvo-ta-rozvagi/literatura/127680-kniga-vidneseni-vitrom-vidguki-chitachiv.html>. — Переглянуто 21. 01. 17.

18 Архангельська І. Б. Роман Маргарет Мітчел «Віднесені вітром»: історія написання і специфіка жанру // Вісник Вятського державного гуманітарного університету: «Філологія і мистецтвознавство»: науковий журнал.— Кіров, 2012.— № 3(2). С. 119 - 120.

19 Звіяні вітром (фільм). [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Звіяні_вітром_\(фільм\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Звіяні_вітром_(фільм)). - Переглянуто 27. 01.17.

Проте найбільш вдалим фільмом вважається перший випуск (1939), оскільки затрати на фільм (4 млн дол) стали зовсім мізерними порівняно з прибутком (близько 400 млн дол.).

Отже, М. Мітчел у своєму романі вдалося відповісти на багато запитів свого часу: створити не тільки свою версію історії Півдня, але і написати жіночий роман, в центрі якого не традиційна “південна красуня”, а активна героїня, що енергійно будує своє життя та кар’єру. Таким чином слід вважати, що “Віднесені вітром” — це історичний роман з елементами авантюрного, і соціальна мелодрама, і жіноча проза одночасно.

Розділ II

Скарлет як центральний персонаж твору

Скарлет О'Гара — це героїня роману, яка кидає виклик всім і всьому. Вона йде проти правил, яких дотримувалося тогочасне суспільство. На перший погляд здається, що Скарлет — особистість, яка не вселяє ніякої довіри. Адже перед нами постає людина, що не зважає на почуття інших, не приймає відмови і бажає домогтися свого будь-яким способом. Проте згодом наше враження змінюється, а складений на початку стереотип розвіюється, оскільки героїня веде боротьбу в тилу за виживання, відчайдушно намагається влаштувати особисте життя, відновити маєток, який належав її родові тощо.

2.1. Загальна характеристика Скарлет

Вже з перших рядків роману автор нам змальовує її харизматичний характер, що проявляється не стільки у її зовнішності, а у внутрішньому світі: *“Скарлет О'Гара не була красунею, але з чоловіків мало хто це усвідомлював. [...] Надто вже своєрідно в обличчі Скарлет поєдналися витончені риси матері, аристократки французького роду з надбережжя, і грубуваті риси батька, здоров'яка-ірландця. Вилицювате, з гострим підборіддям, її обличчя не могло не привертати до себе уваги. Очі Скарлет були ясно-зелені й зовсім не карі, ледь розкосі, в облямівці рухливих чорних вій. А над ними від перенісся збігали вгору густі чорні брови виткою стяжкою на шкірі, білій, мов пелюстки магнолії...”*²⁰

При описі зовнішності героїні помітно, що її зображують як сукупність усіх експресивних моментів, про які говорить саме “людське” тіло. Адже кожен портретний фрагмент не випадковий у межах текстового простору художнього твору, він виступає як певний ступінь розкриття всього образу героя. Іншими

20 Розвіяні вітром: Роман: Кн. 1 / Пер. з англ. Р. І. Доценка; Худож.-оформлювач Б.П.Бублик. — Харків: Фоліо, 2004. — С. 5.

словами, він постає як певний композиційний етап зовнішньої характеристики персонажа.²¹

Головна героїня любила надмірну увагу, любила завойовувати серця все нових і нових шанувальників і взагалі бути у центрі подій чи розмов. Вона вирізнялася тим, що йшла наперекір тогочасному суспільству, наприклад, це проявлялося у її небажанні перейматися проблемою війни, яка так хвилювала майже усіх її оточуючих: *“Коли хтось із вас [звертається до братів Тарлтонів] ще раз скаже слово “війна”, я піду в дім і замкнуся. Жодне слово мені ще ніколи так не набридало, як оця “війна”, та ще “відокремлення Півдня”*²²

Однак вкінці роману Скарлет постає перед нами вже зовсім в іншому вигляді: стає розважливою, помірною і водночас розгубленою. Адже подолавши стільки перешкод у житті нарешті дійшла такого висновку: *“не зуміла зрозуміти жодного з двох чоловіків, яких кохала, й тепер утратила обох”*.²³

2.2. Вплив сім'ї на формування Скарлет як особистості

Сім'я Скарлет була чималенькою. Однією із членів сім'ї вважалася Мамка (“негритьянка”, яка виконувала роль няні): *Мамка — дебела літня негритьянка з маленькими пронозуватими, мов у слона, очима. Шкіра у неї була чорна, аж лискуча, як у чистокровної африканки, а душа безмежно віддана родині О'Гар. Вона вважала себе верховодою цілої родини О'Гар з усіма їхніми чеснотами й вадами, і досить було бодай натяку, що хтось криється від неї з чимось, як*

21 Яблонська Л. В. Особистісно-тональний код як створення зовнішнього образу героя твору // Вісник Адигейського державного університету: «Філологія і мистецтвознавство»: науковий журнал.— К., 2015.— № 1(152). - С.131.

22 Розвіяні вітром: Роман: Кн. 1 / Пер. з англ. Р. І. Доценка; Худож.-оформлювач Б. П. Бублик. — Харків: Фоліо, 2004. — С. 8.

23 Розвіяні вітром: Роман: Кн. 2 / Пер. з англ. Р. І. Доценка; Худож.-оформлювач Б. П. Бублик. — Харків: Фоліо, 2004. — С. 593.

*вона кидалася вистежувати таємницю, мов той гончак, і не заспокоювалася, аж поки вивідає все до кінця.*²⁴

Скарлет боялася її у тому значенні, що та будь-яку дрібницю завжди доповідала Еллен (матері Скарлет), сварилася на неї, прагнула прищепити їй ті якості, аби головна героїня була першою (як зовнішньо, так і внутрішньо — моральними якостями) леді в усій окрузі. Вона не дозволяла Скарлет багато їсти, аби та підтримувала гарну фігуру; змушувала завжди перед різноманітними вечірками або посиденьками вдома наїстися досхочу, аби потім, під час застілля, у пункті призначення героїня вже їла “як горобець”. Тоді ж вважалося, що справжня леді ніколи у людному місці не проявляє великого бажання до їжі, адже це ознака невихованості. Мамка при кожній нагоді давала Скарлет різноманітні поради і настанови. Наприклад, “Молоденькі панночки, коли вони все крутять носом та супляться — “Я хочу так”, “Ні, я хочу інак”, — такі ніколи не виходять заміж. [...] Молоденьким панночкам слід опускати очі додому й казати: “Атож, добродію, безперечно”, “Як ваша воля, добродію”.”²⁵

Батько — Джералд О’Гара — був коротун, ледве більш ніж п’ять футів на зріст, — але він мав таку кремезну статуру й круту шию, що коли сидів, то скидався на доброго здорованя. Масивний його торс спирався на короткі міцні ноги, щоразу в добірному взутті й широко розставлені, як у задержуватого хлопчиська.²⁶ Він завжди, у будь-якій ситуації, гордиться своїм походженням. При нагоді навіть дітям своїм це прищеплює: “Я навіть пишаюся, що я ірландець! І не забувай, панночко [до Скарлет], що й ти напівірландка. А для

24 Розвіяні вітром: Роман: Кн. 1 / Пер. з англ. Р. І. Доценка; Худож.-оформлювач Б. П.Бублик. — Харків: Фоліо, 2004. — С. 27 - 28.

25 Там само. - С. 70.

26 Там само. - С. 36.

кожного, у кому бодай краплина ірландської крові, земля, на якій він живе, наче рідна матір!”²⁷

Батько дуже любить свою дочку, інколи навіть називає її своєю улюбленицею, бо вважає, що вона — як віддзеркалення його самого. Він часто сварить її, але усе це задля того, аби вона росла впевненою у собі і була готовою до складних життєвих труднощів.

З батьком Скарлет теж подобалось говорити, можливо через те, що вона найбільше з усіх її сестер вдачею була схожа нього. Крім того, важливим для підлітка є і саме ставлення оточуючих до себе. У даному випадку Джералд був швидше другом для неї, ніж наставником: *“Скарлет була старшою з дітей, і тепер, коли Джералд усвідомив, що після трьох малюків, які лежали рядком на родинному цвинтарі, йому вже не мати сина, у нього поступово виробилася звичка ставитись до Скарлет наче до рівні, і це якраз дуже тішило її”*.²⁸

Мама Скарлет — Еллен (дівооче Робійяр) О’Гара — *“мала тридцять два роки, вона народила шістьох дітей і трьох із них поховала. [...] Вона була висока, на голову вища від свого запального чоловіка-коротуна, але рухалася з такою невимушеною грацією у колихких своїх кринолінах, що це відвертало увагу від її зросту. Округла і тонка, злегка смаглява шия ледве проступала з-під стоячого комірця чорної шовкової сукні, а голова завжди здавалася трохи відхиленою назад під вагою розкішної кучми волосся, стягнутого на потилиці вузлом під сіткою*.²⁹

Підсвідомо Скарлет повторила долю своєї матері, адже Еллен була закохана у Філіпа Робійяра, але той виїхав до Луїзіани, отже Еллен залишалася лише туга за ним. Згодом, у свої п’ятнадцять років, аби полегшити біль серця за Філіпом, Еллен виходить заміж за Джералда. Така ж сама ситуація спіткала й Ешлі та Скарлет. Скарлет у нього закохалася, а той одружився з Мелані і поїхав

27 Там само. - С. 43.

28 Там само. - С. 36.

29 Там само. - С. 47.

на війну. Отож головна героїня якнайшвидше захотіла заміж за будь-якого вже чоловіка — ним став Чарлз Гамільтон, брат Мелані.

Скарлет завжди горнулася до матері, ніколи не воліла її розчаровувати чи засмучувати, таким чином *“дуже хотіла бути схожою на матір. Заважало тільки те, що, будиши справедливою, правдивою, чуйною і саможертвною, мусиш відмовитись від багатьох життєвих радощів, а що втратиш більшість кавалерів, то вже безперечно. Але життя таке коротке, тож хіба можна відкидати його принади?”*³⁰

Еллен стала для неї справжнім мудрим наставником, постійно давала їй поради, аби та йшла по житті з високо піднятою головою: *“Ти повинна бути лагіднішою, моя люба, стриманішою, - казала Еллен дочці. - Не можна перебивати, коли джентельмени ведуть якусь розмову, навіть якщо тобі здається, що ти краще за них знаєшся на чомусь. Чоловіки не люблять, коли дівчата надто вже вихоплюються наперед”*. Про подружнє життя Еллен казала Скарлет так: *“Подружнє щастя буває лише тоді, коли він і вона як душа одна”*.

Окрім тих трьох дітей, що повмирали, були у Скарлет ще й інші дві сестри. Це *“мрійлива й тендітна Керрін, хрещена як Керолайн Айрін, і Сьюлін, у хрещенні Сьюзен Еліно́р, що страх як носилася зі своїми витонченими благородними манерами”*.³¹ Однак Скарлет не хотіла з ними спілкуватися на близькому рівні, бо вважала, що вона знає більше, краще і нічим вони їй не допоможуть.

Вкінці твору стає зрозумілим, що після закінчення війни лагідна і ніжна Кіррін, яка все життя любила одного з шанувальників Скарлет, загинлого на війні, вирушає в монастир в Чарльстоні. А Сьюлін, яка ніяк не могла пробачити Скарлет за те, що та відібрала в неї нареченого Френка Кеннеді, виходить за

30 Там само. - С. 72.

31 Там само. - С. 37.

Уїлла Бенгіна — солдата Конфедерації, який залишається в Тарі і допомагає по господарству.

Отже, вплив сім'ї на виховання Скарлет був доволі значним. Адже кожен член сім'ї бажав “зробити” з головної героїні справжню леді. З одного боку, це їм і вдалося, адже зовні Скарлет у віці шістнадцяти років виглядала на лагідну, чарівну й ледь легковажну панночку. З другого ж боку видно, що вона насправді була свавільною, марнославною й упертою, оскільки запальна вдача їй передалася від батька ірландця. Крім того, від матері вона перейняла не її великодушність і терпимість, а лише позірний полиск цих чеснот.

2.3. Скарлет та її любові

Першим коханням, яке наклало відбиток на усе життя Скарлет були стосунки Ешлі Вілкса та Скарлет О'Гари. У творі Ешлі зображено так: “У сірому сукняному костюмі з широкою чорною краваткою, що вигідно відтінювала його білу сорочку з оборками. Ще й тепер Скарлет пам'ятала геть усі деталі його вбрання — полиск черевиків, каєю з голівкою медузи у шпильці для краватки, кристалий бриль. [...] Його мрійливі сірі очі мило всміхалися, сонце переливалось на його білявій чуприні, аж вона здалася сріблястим шоломом”³² Скарлет важливо було, аби її коханий був найкращим з усіх, якої і вважала себе.

При кожній зустрічі Ешлі у Скарлет виникало “жадання — просте й природне жадання мати його, як-от людина хоче мати їжу, щоб їсти, коня, щоб їздити верхи, м'яке ліжко, щоб на ньому спати”.³³

У неї було багато прихильників, проте серце вона віддала лише Ешлі. Скарлет сама собі признавалася у тому, що “інстинкт, глибший, ніж розум, дужчий, ніж знання, породжене досвідом, підказував їй, що він [Ешлі] теж її

³² Там само. - С. 31.

³³ Там само. - С. 31.

кохає”³⁴. Проте це виявилось не так, адже Ешлі обрав собі іншу жінку — Мелані Гамільтон.

Першим законним чоловіком Скарлет став Чарлз Гамільтон. Вона вийшла за нього заміж лише тому, що хотіла відвернути увагу усіх і помститися Ешлі. Проте ці стосунки тривали недовго і вже за два місяці Скарлет стала вдовою, а ще через кілька місяців народила від нього сина, назвали його Вейд Гемптон Гамільтон — ім'я на честь Чарлзового командира. Все ж цей шлюб їй нічого не дав, вона серцем залишалася із Ешлі, навіть перечитувала ті листи, які він писав своїй дружині: *“Сама ж Мелані ніколи не крилася з цими листами, і щоразу читала вголос великі уривки з них. Але Скарлет якраз ті місця, яких вона не зачитувала, найдужче непокоїли, і саме це й спонукало її крадькома перечитувати листи до зовиці. [...] Не дочитавши, Скарлет акуратно згорнула листа й вклала назад у конверт. [...] Її тільки одне цікавило: чи пише він дружині любовні листи. Поки що таких листів не було”*.³⁵

Згодом Скарлет знову виходить заміж, але вже за коханого своєї сестри Сьюлін — Френка Кеннеді. Від нього ж народжує другу дитину — дочку Еллу Лоріну. У цьому випадку знову шлюб не через кохання, а через те, що головну героїню переслідували меркантильні цілі: врятувати Тару. На основі цієї ситуації Скарлет постає як жорстока жінка, оскільки їй не цікавить те, що доля її сестри вже фактично скалічена. Сестрі важко було пережити зраду двох рідних людей — Скарлет та Френка, то ж у листі вона це все їй і виказала: *“Одержала вона [Скарлет] листа й від Сьюлін, написаного з граматичними помилками, повного образливих слів і залитого слізьми, де було стільки в'їдливих і влучних зауважень про вдачу Скарлет, що вона потім усе своє життя не могла його ні забути, ні вибачити”*³⁶. Проте згодом Скарлет знову стає вдовою.

34 Там само. - С. 31.

35 Там само. - С. 241-245.

36 Розвіяні вітром: Роман: Кн. 2 / Пер. з англ. Р. І. Доценка; Худож.-оформлювач Б. П. Бублик. — Харків: Фоліо, 2004. — С. 107.

Третім і останнім чоловіком Скарлет став Рет Батлер — “високий, атлетичної статури, був уже не зовсім молодим, мав він десь так років тридцять п’ять; з білими зубами під чітко окресленою щіточкою чорних вусів. Він був темнолиций і смуглявий, наче пірат, і в його чорних очах горіла зухвалість, мов у пірата. [...] На його обличчі була холодна безоглядність, і на устах — цинічна глузливість.”³⁷ У цьому шлюбі народилася третя її дитина — дочка Бонні Блу, хрещена як Юджина Вікторія Батлер.

Як і всі попередні стосунки, так і ці одразу не побудовані на взаємному коханні. Відносини між подружжям не були теплими, а лише базувалися на меркантильних цілях Скарлет. Тому з кожним днем ставали все гірше. Крім того, Рет розумів, що серце Скарлет все ще належить Ешлі.

Наприкінці твору видно, що Скарлет все ж усвідомила, наскільки самотня, і дійшла висновку, що ніколи не любила Ешлі. Тому, аби виправити ситуацію, вона намагається помиритись з Ретом, але той, втомившись від її байдужості, вирішив покинути її та виїхати. Скарлет дуже важко, але поразку вона не визнала, оскільки переконана, що не все втрачено, що вона обов’язково знайде вихід, але подумає про це завтра. Тож сам твір так і закінчується: *«Подумаю про це завтра, у Тарі. Тоді мені буде легше. Завтра я придумаю, як саме його повернути. Кінець кінцем, завтра — це ж новий день»*³⁸.

Отже, доля героїні роману Скарлет О’Гари тісно пов’язана з історією краю. Безтурботне життя довоєнного Півдня співпадає із щасливими днями юності Скарлет, а її несподіване і випадкове заміжжя таке ж страшне й безглузде, як початок війни. Вдівство героїні настає у трагічні дні війни, коли багато із південок втрачали близьких, її боротьба за виживання у післявоєнній

37 Розвіяні вітром: Роман: Кн. 2 / Пер. з англ. Р. І. Доценка; Худож.-оформлювач Б. П. Бублик. — Харків: Фоліо, 2004. — С. 112.

38 Там само. - С. 592.

Джорджії може бути ілюстрацією подій періоду Реконструкції. Історичний час у “Віднесені вітром” то проходить паралельно, то перетинається, то зливається з біографічним. Відкритий фінал змушує задуматись не тільки над конкретною жіночою долею, але і над майбутнім всього американського Півдня.

Висновки

У результаті реалізації поставлених завдань у курсовій роботі можна зробити наступні висновки.

Ознайомившись з історією написання роману, з'ясувавши семантику назви твору та оглядово зобразивши загальну характеристику “Віднесені вітром” було закладено відповідний фундамент для подальшого дослідження образу Скарлет О’Гари.

Дослідження містить дані з різних праць: Архангельської І. Б., Буріна С.Н., Яблонської Л. В., Бахтіна М. М. тощо. Проте варто зауважити, що у роботі було залучено не лише іноземні праці науковців, що займалися дослідженням творчості Маргарет Мітчел, а й власну інтерпретацію образу Скалет.

У дослідженні виявлено, що “Віднесені вітром” Маргарет Мітчел створювала упродовж десяти років: з 1926 до 1936 рр.

Під час процесу роботи вдалося не лише з'ясувати причини швидкого поширення твору, а й виявити проблему жанрової специфіки. Таким чином виокремлено низку варіантів самого жанру: епопея, авантюрний роман, соціальна мелодрама та соціально-психологічна проза (твір близький до бальзаківського “роману-кар’єри”). Проте основним і найбільш обґрунтованим варіантом вважається історичний роман з елементами усіх вищезгаданих жанрів.

За задумом Маргарет Мітчел, роман «Віднесені вітром» поділено на дві частини. Саме вони показують читачеві різну Скарлет. У першій частині зображено закохану красуню, яка прагне, незважаючи ні на що, отримати бажане. Вона ні перед чим не зупиняється заради свого кохання. Друга частина роману описує іншу Скарлет — ту, яка усвідомила цінність рідної землі, тому веде боротьбу за свою Тару. Трагічні події її життя допомагають переосмислити свої почуття, звички, і дозволяють переоцінити близьких їй людей.

Тож, описавши образ головної героїні, було виявлено, що який би вплив сім'я на неї не мала, які б настанови вони їй не давали, Скарлет все одно б зробила усе по-своєму, адже в її генах — ірландська кров. Можливо, саме таку думку Джералд, її батько, підсвідомо у голову їй вклав.

Таким чином у роботі було встановлено, що характер, поведінка та мета, до якої йшла Скарлет змінювались, оскільки на початку твору героїня постає як звичайна дівчина, яка так любить увагу оточуючих, яка так хотіла мати у житті лише коханого Ешлі. Вкінці твору ситуація кардинально змінилася: вона, новоспечена бізнес-леді, зрозуміла, що нарешті настав час зупинитися, виховувати своїх дітей та бути поряд з чоловіком, якого насправді любила — це Рет Батлер, а Ешлі — це захоплення, самонавіювання, що її поглинуло.

Список використаної літератури

1. Архангельська І. Б. Роман Маргарет Мітчел «Віднесені вітром»: історія створення і специфіка жанру // Вісник Вятського державного гуманітарного університету: «Філологія і мистецтвознавство»: науковий журнал.— Кіров, 2012.— № 3(2). - С.119— 123
2. Бахтін М. М. Питання літератури й естетики. М.: Худ. літ., 1975. - С.231.
3. Бурін С. Н. Час в романі Маргарет Мітчел «Віднесені вітром» // Американський щорічник за 1989 р. М.: Наука. 1990. С. 97-121.
4. Звіяні вітром (фільм). [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Звіяні_вітром_\(фільм\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Звіяні_вітром_(фільм)). - Переглянуто 27. 01.17.
5. Книга "Віднесені вітром". [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://wikifr.xyz/mistectvo-ta-rozvagi/literatura/127680-kniga-vidneseni-vitrom-vidguki-chitachiv.html>. — Переглянуто 21. 01. 17.
6. Маргарет Мітчел. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://calendate.com.ua/person/2556>.— Переглянуто 16. 01. 17.
7. Розвіяні вітром: Роман: Кн. 1 / Пер. з англ. Р. І. Доценка; Худож.-оформлювач Б. П. Бублик. — Харків: Фоліо, 2004. — С. 591.
8. Розвіяні вітром: Роман: Кн. 2 / Пер. з англ. Р. І. Доценка; Худож.-оформлювач Б. П. Бублик. — Харків: Фоліо, 2004. — С. 593.
9. Семенова Л. Н. Північ у літературі США // Література США / за ред. Л. Г. Андреева. М.: Вид-во МГУ, 1973. С. 162-173.
10. Стеценко Е. А. Проблема часу у «південній школі» сучасного американського роману: дис. канд. філол. наук. М.: ІМЛІ, 1978.
11. Яблонська Л. В. Особистісно-тональний код як створення зовнішнього образу героя твору // Вісник Адигейського державного університету:

«Філологія і мистецтвознавство»: науковий журнал.— К., 2015.— № 1(152). - С.130 - 135.

12. Brown E. F., Wiley J. Margaret Mitchell's «Gone with the Wind»: A Bestseller's Odyssey from Atlanta to Hollywood. Lanham, MD: Taylor Trade, 2011.

13. Edwards A. A Road to Tara. The Life of Margaret Mitchell. New Haven, N. Y.: Ticknor and Fields, 1983.

14. Farr F. Margaret Mitchell of Atlanta — the Author of «Gone with the Wind». N. Y., 1974.

15. Jones A. G. Tomorrow is Another Day. The Woman Writer in the South. 1859-1936. Baton Rouge and London, 1982. P. 333-350.

16. Reins S. T. The Making of a Masterpiece. The True Story of Margaret Mitchell's Classic Novel «Gone with the Wind». Beverly Hills: Global Book Publishers, 2009.